

THE IMPORTANCE OF THE I.V. SAVITSKIY STATE ART MUSEUM OF KARAKALPAKSTAN IN THE ETHNOTOURISM OF OUR COUNTRY

A.Kh Doniyorov

*Tashkent State University of Oriental Studies
doctor of history, professor*

R.U. Isaqov

PhD student

Tashkent State University of Oriental Studies

Tashken, Uzbekistan

E-mail manzili: kvazarlar1998@gmail.com

ABOUT ARTICLE

Key words: I.V.Savitsky museum, Karakalpakstan art, ethnotourism, national cultural heritage, soviet avant-garde, Karakalpak folk art, Uzbekistan culture, applied arts, Nukus museum, international cultural relations.

Received: 27.02.25

Accepted: 01.03.25

Published: 03.03.25

Abstract: The I.V. Savitsky State Museum of Arts of Karakalpakstan plays a significant role in Uzbekistan's ethnotourism. The museum exhibits the rich cultural heritage, national art, and historical artifacts of the Karakalpak people, promoting ethnic identity. The Savitsky Museum's collection includes Soviet avant-garde works, as well as Karakalpak national costumes, jewelry, and applied arts, reflecting the people's history and culture. The museum not only preserves and promotes national heritage but also serves as a major cultural attraction for tourists visiting Uzbekistan. This article explores the museum's importance in ethnotourism and its international significance.

I.V. SAVITSKIY NOMIDAGI QORAQALPOG'ISTON DAVLAT SAN'AT MUZEYINING MAMLAKATIMIZ ETNOTURIZMIDAGI AHAMIYATI BORASIDA

A.X. Doniyorov

*Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti professori
tarix fanlari doktori,*

R.O'. Isaqov

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

tayanch doktorant

Toshkent, O'zbekiston

E-mail manzili: kvazarlar1998@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Kalit soʻzlar: I.V. Savitskiy muzeyi, Qoraqalpogʻiston sanʼati, etnoturizm, milliy madaniy meros, sovet avangardi, Qoraqalpoq xalq sanʼati, Oʻzbekiston madaniyati, amaliy sanʼat, Nukus muzeyi, xalqaro madaniy aloqalar.

Annotatsiya: I.V.Savitskiy nomidagi Qoraqalpogʻiston davlat sanʼat muzeyi Oʻzbekistonning etnoturizm sohasida muhim oʻrin egallaydi. Muzeyda Qoraqalpoq xalqining boy madaniy merosi, milliy sanʼati va tarixiy eksponatlari namoyish etilib, etnik oʻziga xoslikni keng targʻib etadi. Savitskiy muzeyining kolleksiyalari orasida Sovet avangardi asarlari va Qoraqalpoq xalqining milliy kiyimlari, zargarlik buyumlari, amaliy sanʼat namunalari mavjud boʻlib, ular xalqning tarixi va madaniyatini aks ettiradi. Muzey milliy merosni saqlash va targʻib qilish bilan birga, Oʻzbekistonga kelgan sayyohlar uchun jozibali madaniy obida sifatida xizmat qiladi. Ushbu maqola Savitskiy muzeyining etnoturizmdagi oʻmini va xalqaro ahamiyatini yoritadi.

ЗНАЧЕНИИ КАРАКАЛПАКСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО МУЗЕЯ ИСКУССТВ ИМ. И.В. САВИЦКИЙ ОБ ЭТНОТУРИЗМЕ В НАШЕЙ СТРАНЕ

А.Х. Дониеров

Профессор Ташкентского государственного университета востоковедения,

Доктор исторических наук

Р.О. Исааков

Докторант, Ташкентского государственного университета востоковедения

Ташкент, Узбекистан

E-mail manzili: kvazarlar1998@gmail.com

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Музей имени И.В. Савицкого, искусство Каракалпакстана, этнотуризм, национальное культурное наследие, советский авангард, народное искусство каракалпаков, культура Узбекистана, прикладное искусство, музей в Нукусе, международные культурные связи.

Аннотация: Государственный художественный музей имени И.В. Савицкого в Каракалпакстане занимает важное место в сфере этнотуризма Узбекистана. В музее представлены богатое культурное наследие, национальное искусство и исторические экспонаты каракалпакского народа, что способствует продвижению этнической уникальности. Среди коллекций музея есть произведения советского авангарда, а также национальная одежда, ювелирные изделия и образцы прикладного искусства, отражающие историю и культуру каракалпаков. Музей не только сохраняет и популяризирует национальное наследие, но и служит привлекательным культурным объектом для туристов, посещающих Узбекистан. В статье освещается роль и международное значение музея Савицкого в этнотуризме.

Etnoturizm sohasida muzeylarning ahamiyati juda katta, chunki ular milliy madaniyat va tarixni o'rganish, saqlash va ommalashtirishda asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Muzeylar turli xalqlarning urf-odatlarini, hayoti, san'ati, tarixi va an'alarini namoyish etib, sayyohlarga xalqning o'ziga xosligini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, muzeylar xalqning boy madaniy merosini saqlab, kelajak avlodlarga yetkazadi. Ular xalqning tarixiy voqealari, urf-odatlarini, hunarmandchilik namunalari, milliy san'ati va boshqa qadriyatlarini asrashda katta rol o'ynaydi hamda sayyohlarga milliy madaniyatni to'g'ridan-to'g'ri ko'rish va tushunish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, millatlar o'rtasidagi madaniy almashinuvni rivojlantirib, tushunish va hurmat hissini kuchaytiradi. Muzeylar ko'pincha etnoturizmning diqqatga sazovor maskanlari hisoblanadi. Xalqning turmush tarzi va madaniyati haqida batafsil ma'lumot beruvchi eksponatlar sayyohlarda qiziqish uyg'otadi va ularga yangi tajribalar taqdim etadi.

Shuningdek, muzeylar orqali sayyohlar jalb qilinishi natijasida mahalliy iqtisodiyot rivojlanadi. Muzeylarga tashrif buyuruvchilar mahalliy mehmonxonalar, restoranlar va qo'l mehnatlari do'konlariga qiziqish bildiradi, bu esa iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi.

Bundan tashqari, etnoturizm muzeylar ta'limiy funksiyani ham bajaradi. Ular sayyohlarga yangi bilimlarni taqdim etib, xalqning tarixi va madaniyati haqida chuqurroq tushunchalar beradi. Shuning uchun ham muzeylar mamlakat etnoturizmida turli xalqlar madaniyati va an'alarini bilan yaqindan tanishish, o'tmish merosini anglash va saqlashda katta ahamiyat kasb etadi. Muzeylar sayohat qilayotgan insonlarga chuqurroq madaniy tajriba berib, ularni o'sha yurtning haqiqiy ruhi bilan tanishtiradi.

O'zbekiston hududida yurtimiz etnografik qiyofasini aks ettiruvchi bir necha muhim muzeylar mavjud bo'lib, ular xalqning boy madaniy merosi, urf-odatlarini va tarixi haqida chuqur ma'lumot beradi. Masalan, O'zbekiston Davlat san'at muzeyi (Toshkent), Buxoro Davlat san'at va tarix muzeyi (Buxoro), Samarqand Davlat birlashgan tarixiy-madaniy muzeyi (Samarqand), Xiva Ichan-qa'la muzey-qo'riqxonasi (Xiva), Namangan viloyat tarixiy o'lkashunoslik muzeyi (Namangan), I.V. Savitskiy nomidagi Qoraqalpog'iston davlat san'at muzeyi (Nukus) va boshqalar.

Bular ichida I.V. Savitskiy nomidagi Qoraqalpog'iston davlat san'at muzeyi alohida ahamiyatga molik muzey hisoblanadi. Bu muzey faqat Sovet avangardi bilan emas, balki Qoraqalpoq xalqining madaniyati, milliy kiyimlari, zargarlik buyumlari va amaliy san'at na'munalari bilan ham mashhur.

I.V. Savitskiy nomidagi Qoraqalpog'iston davlat san'at muzeyi mamlakatimizning madaniy merosini saqlash va keng jamoatchilikka tanishtirishda muhim o'rin tutadi. Bu muzey

nafaqat boy san'at asarlari kolleksiyasi bilan, balki Qoraqalpog'iston hududidagi tarixiy va etnografik boyliklarni o'z ichiga olgan nodir eksponatlar bilan ham diqqatga sazovor. Etnoturizmning rivojlanishi muzeyning ahamiyatini yanada oshiradi, chunki u milliy madaniyatimizni va xalq ijodiy merosini nafaqat mahalliy, balki xalqaro miqyosda targ'ib qilishda alohida rol o'ynaydi. Bu muzey orqali tashrif buyuruvchilar O'zbekiston va Markaziy Osiyoning boy san'at va madaniy an'analarini yanada chuqurroq o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa etnoturizmni rivojlantirish va milliy o'zlikni anglashda muhim vosita hisoblanadi.

I.V.Savitskiy ilk bor talabalik yillarida Samarqandga keladi. Sharq xalqlarining boy madaniyati bilan tanishish, R.Falk, K.Istomin, N.Ulyanov kabi rassomlar ishiga bo'lgan qiziqish uning keyingi taqdirini belgilab berdi. 1950-1956 yillarda Savitskiy T.A.Jdankoning taklifiga binoan atoqli olim S.P.Tolstov boshchiligidagi Xorazm arxeologik-etnografik ekspeditsiyasi ishida qatnashdi. Bu ekspeditsiya uning hayotida katta ahamiyat kasb etadi. (Z., 2019, № 3.).

S.P.Tolstov rahbarligida yuqorida tilga olingan Xorazm arxeologik ekspeditsiyasi nafaqat o'zining kashfiyotlari, balki ishtirokchilarning xotiralari bilan ham qimmatli bo'lgan eng muhim tadqiqotlardan biri hisoblanadi. Masalan, arxeolog I.A.Arjantseva o'zining "Tarixi kashfiyotlar va tadqiqotlar. Etnografik Albom" kitobida T.A.Jdankoning xotiralaridan iqtibos keltiradi: "Fotograf va rassom I.V.Savitskiy qoraqalpoqlarning xalq amaliy san'ati bilan shunchalik qiziqib, shu hududga mehr qo'ydi, u hatto Moskvani Qoraqalpoqqa "almashtirdi", yashash uchun u yerga ko'chib o'tdi va Nukusda dekorativ-amaliy san'at bo'limiga ega ajoyib san'at muzeyiga asos soldi. Uning mehnati munosib baholanib, Respublikada xizmat ko'rsatgan fan arbobi unvoniga sazovor bo'ldi. Keyin Igor Savitskiy olti mavsum ketma-ket ekspeditsiya otryadlarida ishladi va ular uning butun kelajak hayotini aniqladilar. Hatto uzoq yillar Nukus muzeyi direktori bo'lib, unutilmas va qimmatli qazishma joylarini yana bir bor ko'rish, ma'muriy ishlardan biroz dam olish, ruhini orom olish maqsadida ancha keyinroq bu yerga qaytdi". (H.A., 2016).

Ekspeditsiyada ishtirok etish rassomda qoraqalpoqlarning dekorativ-amaliy san'ati va o'zining etnografik kolleksiyasini yaratishga qiziqish uyg'otadi. 1956-yilda I.V.Savitskiy nihoyat Moskvani tark etib, O'zbekiston SSRga ko'chib o'tishga qaror qiladi. Yevropa an'analariga yot bo'lgan chekka hududga ko'chib o'tish katta qiyinchilik tug'dirdi. San'atkorlar va olimlar orasida hamfikrlar bilan uchrashish uning imkoniyatlarini asta-sekin kengaytiradi. Yosh olim va bo'lajak siyosatchi M.K.Nurmuhamedov bilan uchrashuv I.V.Savitskiyga katta ta'sir ko'rsatadi. U Savitskiyga Etnografiya instituti bo'limida xodim bo'lib ishga kirishiga yordam beradi. 1956-yildan Savitskiy Nukusdagi Qoraqalpoq kompleks ilmiy-tadqiqot institutida ish boshladi. 1959–

1964-yillarda O‘zbekiston SSR Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi qoshidagi amaliy san‘at eksperimental laboratoriyasiga rahbarlik qilgan. (M., 2022)

1959-yildan O‘zbekiston SSR Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limining bir qator ekspeditsiyalariga rahbarlik qildi, ularning asosiy vazifasi xalq amaliy san‘ati kolleksiyalarini yig‘ish edi. Respublikaning shimoliy viloyatlari, qoraqalpoqlarning asosiy yashash joylarini ko‘zdan kechiradi. (M. A. , 2017)

Tadqiqotchi ko‘p yillik ilmiy izlanishlari natijalarini 1965-yilda chop etilgan “Qoraqalpoq xalq amaliy san‘ati. Yog‘och o‘ymakorligi” asarida bayon qiladi. Uning sa’y-harakatlari bilan 1966-yilda Nukus shahrida muzey tashkil etilgan, 1984-yildan N.V.Savitskiy nomi bilan ataladi. Muzeyga I.Savitskiyning to‘plagan qoraqalpoq xalq amaliy san‘ati asarlari negizida asos solingan. Muzeyning umumiy maydoni 6, 9 ming kv.m. Muzey xalq amaliy san‘ati, qadimiy va o‘rta asrlar Xorazm san‘ati, 1920-1930-yillar o‘zbek va rus tasviriy san‘ati, qoraqalpoq zamonaviy rang-tasviri va haykaltaroshligi, ilmiy-ma’rifiy bo‘limlar, kutubxona (10 ming dona asar), fond hamda ta’mirlash usta-xonasiga ega. Fondida 2004-yil ma’lumotlariga ko‘ra 85 mingdan ortiq eksponat mavjud. (B., 2021)

E’tiborli jihat shundaki, I.V.Savitskiyga nafaqat do‘stlari, balki Moskvadagi hamkasblari ham yordam berishdi. SSSR Madaniyat vazirligi San‘atshunoslik ilmiy-tadqiqot instituti homiylik komissiyasining 1972-yildagi xulosasida muzey ishiga ijobiy baho beriladi: “Bu yerda to‘plangan qoraqalpoq xalq amaliy san‘ati kolleksiyasi noyobdir, u xalq zargarlari, gazlamalar, kashtachilarning birinchi darajali mahsulotlari bir necha mingtani tashkil etadi, bu sizga qoraqalpoq xalqining badiiy dahosining milliy xususiyatlari haqida SSSRda hech qanday to‘plamda bo‘lmagan to‘liqlik va puxtalik bilan tasavvur qilish imkonini beradi.” (M.M., 2011).

Muzey ko‘rgazmalari uchta asosiy bo‘limlar: tasviriy, Qoraqalpog‘iston xalq-amaliy san‘ati va Qadimgi Xorazm san‘atidan iborat. Muzeyda 10000 ga yaqin XIX-XX asrlarga tegishli xalq-amaliy san‘ati buyumlari saqlanadi. Shuningdek, muzey fondida 1920-1930-yillarda avangard rassomlar yaratgan asarlar to‘plangan. Qoraqalpoq xalq ustalari tomonidan yaratilgan zargarlik, yog‘och o‘ymakorligi, kashtado‘zlik, to‘qimachilik (ayniqsa, o‘tov jihozlari) va boshqa asarlar amaliy san‘at bo‘limida jamlangan.

Shu bilan birga, I.V. Savitskiy nomidagi Qoraqalpog‘iston davlat san‘at muzeyidagi etnografik eksponatlar Qoraqalpoq xalqining boy madaniyati, turmush tarzi va tarixini aks ettiradi. Bu eksponatlar xalqning milliy an‘ana-lari va urf-odatlarini saqlab qolishga katta hissa qo‘shadi. Ayniqsa, muzeyda Qoraqalpoq xalqining milliy kiyimlari, jumladan, ayollar va erkaklar uchun mo‘ljallangan ipak va paxta mato-laridan tikilgan liboslar namoyish etiladi. Ayollarning zarhal kashta bi-lan bezatilgan uzun ko‘ylaklari, to‘n va ko‘ylak-lar Qoraqalpoq

xalqining bezak va tikuv san'atidagi o'ziga xos uslublarni ko'rsatadi. Erkaklar to'n va bosh kiyimlari (do'ppi va qalpoqlar) ham milliy o'ziga xoslikni aks ettiradi. (R., 2018)

Muzeyning "Qoraqalpog'iston xalq-amaliy san'ati" bo'limida nafaqat qoraqalpoq balki, o'zbek qozoq va turkman ayollarining an'anaviy zargarlik buyumlari, jumladan, kumushdan yasalgan marjonlar, bilakuzuklar, ko'krak bezaklari va sochqollar kabi taqinchoqlar saqlanadi. Bu zargarlik buyumlari o'zining murakkab naqshlari, geometrik shakllari va marvaridlar bilan bezatilgani bilan ajralib turadi. Ular ayollarning jamiyatdagi mavqeyini ham ko'rsatib bergan. Muzeyda shuningdek, xalq amaliy san'atining yorqin namunalari bo'lgan keramika va metall idishlar ko'rgazmasi ham mavjud. Qoraqalpoq xalqining kulolchilik va metallga ishlov berish mahorati tufayli yaratilgan bu buyumlar kundalik hayotda ishlatilgan bo'lib, ular madaniy va diniy marosimlar uchun ham ahamiyatga ega bo'lgan.

Muzeyda namoyish etilgan Qoraqalpoq xalqining an'anaviy uy anjomlari va mebellari ularning turmush tarzi haqida ma'lumot beradi. Yog'ochdan yasalgan o'ymakor mebel, gilamlar, to'shaklar va to'quv buyumlari o'sha davrda Qoraqalpoq xalqining uylarini bezagan. (S., 2020)

Ushbu bo'limda shuningdek, qoraqalpoq xalqi urf-odatlari bilan bog'liq buyumlar o'z ichiga marosimlarda ishlatiladigan bezaklar, nikoh va dafn marosimlariga oid maxsus buyumlarni oladi. Masalan, kuyov-kelin liboslari, nikoh marosimida ishlatilgan bezaklar va urf-odatlarni ifodalovchi anjomlar. Qoraqalpoq amaliy san'ati bo'yicha rang-barang gilamlar, to'qilgan buyumlar va kashtalar mavjud bo'lib, ular xalq ijodining eng yaxshi namoyishidir. Rangli va murakkab naqshlar xalqning badiiy mahoratini ko'rsatadi.

Etnoturizm rivojida ayniqsa etnografik fotolar va hujjatlar muhim ahamiyat kasb etadi. Muzeyda qadimgi Qoraqalpoq xalqining hayoti va turmush tarzini aks ettiruvchi etnografik fotolar va hujjatlar saqlanadi. Ular xalqning urf-odatlari, mehnat qurollari va an'anaviy mehnat jarayonlarini aks ettiradi.

Muzeyda yog'ochdan o'yib ishlangan buyumlar, jumladan, eshiklar, sandiqlar va boshqa mebellar namoyishi ham ko'rsatiladi. Ushbu o'ymakorlik san'ati Qoraqalpoq xalqining bezakchilikdagi mahoratini va tabiiy materiallarga ishlov berish usullarini namoyish etadi. Yog'och buyumlar murakkab geometrik naqshlar va tabiiy motivlar bilan bezatilgan bo'lib, ularning har biri alohida ma'no anglatadi. Muzey ekspozitsionlari ichida shuningdek, oila va uyda ishlatiladigan turli an'anaviy buyumlar, masalan, qadimiy qozonlar, yog'ochdan yasalgan stollar, choynaklar va boshqa maishiy anjomlar ham taqdim etilgan. Bu ekspozitsionlar orqali Qoraqalpoq xalqining kundalik hayoti, uy-ro'zg'ori va uy an'analari haqida ko'proq ma'lumot olish mumkin. (T., 2019)

Ushbu bo'limdan joy olgan qoraqalpoq xalqining an'anaviy mu-siqa as-boblari namoyish qilinadi. Ular orasida dutor, doira, surnay kabi asboblar bor. Ushbu musiqa asboblari xalqning musiqiy madaniyati, an'analari va marosimlarida muhim o'rin tutadi. Qoraqalpoq xalqining hunarmandchiligi va savdo-sotiq bilan bog'liq turli asbob-uskunalar ham muzeyda saqlanadi. Ushbu eksponatlar qadimiy bozor madaniyati va Qoraqalpoq xalqining iqtisodiy hayoti haqida qimmatli ma'lumot beradi. Qoraqalpoq xalqining hayvon terisidan foydalangan holda yasalgan buyumlari, masalan, charm poyabzallar, kiyim-kechaklar va sumkalar ko'rgazmaga qo'yilgan. Bu buyumlar o'sha davrdagi turmush tarzining bir qismi sifatida muhim ahamiyat kasb etgan.

Shu bilan bir qatorda muzeyda qadimiy qurollar, jangovar sovuqlar va boshqa jangovar buyumlar saqlanadi. Bu ashyolar Qoraqalpoq xalqining jangovar merosi va harbiy san'atini aks ettiradi. Qoraqalpoq xalqining diniy marosimlariga oid turli anjomlar, jumladan, qur'on qutilari, diniy yozuvlar va marosimlarda ishlatiladigan boshqa buyumlar ham muzeyda namoyish etiladi. Bu eksponatlar xalqning diniy e'tiqodi va marosimlari haqida ma'lumot beradi. Sanab o'tilgan barcha eksponatlar orqali muzey Qoraqalpoq xalqining tarixiy rivojlanishi, turmush tarzi va madaniy merosi haqida chuqur ma'lumot berib, ularning urf-odatlarini va qadriyatlarini anglash imkonini yaratadi.

Muzeyda qo'lda to'qilgan gilamlar va kashtalar katta ahamiyatga ega. Kashtalar va gilamlarning ranglari, naqshlari va uslublari xalqning estetik qadriyatlarini va badiiy ijodkorligini ifodalaydi. Bu eksponatlar Qoraqalpoq xalqining boy madaniy merosi va tarixini yanada kengroq yoritib, ularning hayot tarzini chuqur tushunish imkonini beradi. Savit-skiy muzeyining etnografik qismi orqali Qoraqalpoq xalqining nafaqat san'ati, balki kundalik hayotidagi amaliy jihatlari ham o'z aksini topadi.

Muzeyda 15000 dan ortiq arxeologik to'plam Qoraqalpog'iston madaniyati tarixining asosiy bosqichlari: Bronza davri va qadimiy davlatlarning vujudga kelishidan boshlab (ularning orasida eng taniqlisi Qadimiy Xorazm), O'rta asrlarning boshlari va Xorazm Temuriylar Imperiyasi tarkibiga kirgan XIV asrning ohirlarigacha bo'lgan davrni o'zida aks ettiradi. Ushbu to'plam o'z ichiga: spool, alebaster, tosh, suyak, yog'och, teri va matodan tayyorlangan badiiy va uy ro'zg'or buyumlarini o'z ichiga oladi. (A., 2016)

Muzeydagi eng qadimiy eksponat qoyaga o'yib yozilgan rasmlarning namunasi-Bukantau tog' tizmasining qoyatoshi bo'lagidagi ikki o'rkachli tuyaning tasviri (mil.av.II asr) hisoblanadi. Arxeologik to'plamdagi eng birinchi terakotta namunasi miloddan avvalgi V asrga tegishli hisoblanadi. U ko'ylagi tovonigacha tushgan, usti yopinchiq bilan o'ralgan tiara-sifat bosh kiyim kiygan, o'tirgan ayolni tasvirlaydi. Yana bir VII-VIII asrlarga oid Tuya-Muyun oti haykali ham diqqatga sazovor. (M. O. , 2022)

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, I.V. Savitskiy nomidagi Qoraqal-pog'iston davlat san'at muzeyi nafaqat mintaqadagi madaniy merosni saqlashda, balki mamlakatimiz etnoturizmining rivojlanishida ham katta ahamiyatga ega. Muzeyning boy kolleksiyasi O'rta Osiyo xalqlarining tarixi, san'ati va madaniyatini namoyish etib, xorijiy va mahalliy sayyohlarni jalb qilishga xizmat qilmoqda. Muzey milliy madaniyatimizni jahon sahnasida tanitish, etnoturistik marshrutlarni rivojlantirish va mahalliy aholi o'rtasida madaniy ongini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Shu tariqa, Savitskiy muzeyi nafaqat qoraqalpoq san'atining timsoli, balki O'zbekistonning umumiy turistik salohiyatini kengaytirishda ham asosiy elementlardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Savitskiy, I.V. (2020). Art and Culture of Karakalpakstan. Karakalpakstan Art Museum Press.
2. Smith, A. (2018). The Role of Museums in Cultural Preservation and Tourism. Oxford University Press.
3. Bekmuratov, O. (2021). Etnoturizm va Madaniy Merosni Saqlashning O'zbekistondagi Ahamiyati. Toshkent: O'zbek Milliy Ensiklopediyasi.
4. Jones, P. & Miller, K. (2019). Ethnographic Tourism in Central Asia: A Focus on Uzbekistan. Journal of Ethnography and Tourism, 12(3), 45-63.
5. Ospanov, M. (2022). Savitskiy Museum: A Jewel of Karakalpak Art and its Role in National Identity. Nukus University Publications.
6. UNESCO (2017). Cultural Heritage and Tourism Development: Case Studies from Uzbekistan. UNESCO Publishing.
7. Rakhimova, G. (2019). The Intersection of Tourism and Heritage in the Aral Sea Region. Central Asian Studies, 5(1), 23-41.
8. World Tourism Organization (UNWTO). (2021). Tourism and Cultural Heritage: Best Practices in Ethnic Tourism. UNWTO Report.
9. Karatayev, A. (2015). Savitskiy State Museum and its Impact on Ethno-cultural Tourism in Uzbekistan. Central Asia Heritage Review, 8(2), 78-92.
10. Diener, A. & Hagen, J. (2012). Tourism and the Transformation of Cultural Landscapes in Central Asia. Routledge.
11. Yuldashev, N. (2016). Cultural Tourism in Uzbekistan: Past, Present, and Future Prospects. Uzbekistan Tourism Journal, 6(3), 67-80.
12. Prideaux, B., Timothy, D.J., & Chon, K. (2013). Cultural and Heritage Tourism in Asia and the Pacific. Routledge.

13. Islamov, D. (2019). Madaniy Turizm va Savitskiy Muzeyining O'rni. Nukus University Research Papers, 4(2), 11-25.
14. Alimova, S. (2020). Karakalpak Art and Its Role in the Promotion of Ethno-Tourism. Central Asian Journal of Culture, 9(1), 55-70.
15. Aralova, M. (2017). The Economic and Social Impacts of Cultural Tourism in Karakalpakstan. Karakalpak Studies Journal, 2(4), 89-100.
16. Bray, M. (2020). Tourism and Identity in Post-Soviet Central Asia. Eur-asian Journal of Tourism, 3(1), 34-52.
17. Uspanova, T. (2019). Savitskiy Museum: Preserving the Past and Shaping the Future of Ethnic Tourism in Uzbekistan. Tourism and Heritage Studies, 7(3), 105-118.
18. Weber, R. (2018). Museum Narratives and Tourism in Uzbekistan: A Comparative Analysis. International Journal of Museum Studies, 5(3), 40-56.
19. Boltaeva, A. (2016). Exploring Cultural and Ethnic Tourism in the Aral Sea Region. Journal of Central Asian Tourism, 11(2), 62-78.
20. Gulyamov, B. (2021). Heritage, Museums, and Ethnotourism: Uzbekistan's Growing Attraction. Journal of Tourism Research, 14(4), 50-66.
21. Zokirov, B. (2024). The role of national-cultural traditions and intangible cultural heritage in the development of ethno tourism. Science and innovation, 3(Special Issue 46), 794-796.
21. Одилов, Б. (2024). Некоторые комментарии о возможностях развития этнотуризма (на примере наманганской области, янгикурганского района). Science and innovation, 3(Special Issue 46), 507-510.